

› Categorieën

De vragen sluiten aan bij de belevingswereld van de leerlingen en zijn onderverdeeld in de volgende vijftien categorieën:

- 1 › Poten, vleugels, vinnen
- 2 › Leren en werken
- 3 › Aarde, water, lucht
- 4 › Eten en drinken
- 5 › Gebruiken en gewoonten
- 6 › Lichaam en gezondheid
- 7 › Jouw en mijn geloof
- 8 › Vroeger en nu
- 9 › Communicatie en media
- 10 › Sterren en planeten
- 11 › Fabriek en techniek
- 12 › Planten en bomen
- 13 › Sport en vrije tijd
- 14 › Vliegen, varen, rijden
- 15 › Volken en landen

Per categorie zijn er vijftien kaarten, dus 225 kaarten per niveau. In totaal zijn er 450 kaarten. Elke categorie heeft een eigen kleur zodat de kaarten herkenbaar zijn voor de leerlingen. Ook kunt u zelf blanco kaarten maken. Hier kunnen de leerlingen hun eigen zoekvraag op schrijven.

› Kaartenbak

De kaarten zitten in een kaartenbak. De kaarten zijn verdeeld in twee niveaus. Het niveau wordt op de kaart en op de bak aangegeven met sterretjes.

Een globale indeling van de niveaus is:

** = groep (4,) 5 en 6

*** = groep 7 en 8

Wij spreken van een globale indeling, omdat het belangrijk is de vrijheid te houden om leerlingen met kaarten van een hoger of lager niveau te laten werken.

› Kopieerbladen

Voor het werken met *zitdatzo?* maken de leerlingen gebruik van de volgende kopieerbladen:

- › Leerwijzer
- › Plan van aanpak
- › Presentatieblad
- › Evaluatieblad
- › Portfolioblad
- › Stappenplan vertellen aan de groep
- › Stappenplan tentoonstelling
- › Stappenplan collage
- › Stappenplan werkstuk

Deze bladen zitten als kopieerbladen in de handleiding. De leerkracht kan deze kopieerbladen voor de leerlingen kopiëren. De leerlingen kunnen de kopieerbladen bewaren in hun werkmap.

› Werkmap en leerwijzer

Alle gevonden informatie bewaren de leerlingen in hun werkmap. De kaart met de zoekvraag wordt voor in de werkmap bewaard. Ook is er de mogelijkheid om een kaartje te maken waarop de kinderen hun eigen naam en de naam van de kinderen in hun groepje kunnen opschrijven. Dit kaartje kan dan in het vakje worden gestoken op de voorkant van de map.

Achter in deze handleiding treft u de leerwijzer aan. Deze leerwijzer kunt u kopiëren op gekleurd papier en in de werkmap stoppen.

De leerwijzer geeft stap voor stap aan hoe het proces verloopt van zoekvraag, naar informatie verzamelen, het antwoord presenteren en het proces evalueren. De leerwijzer biedt leerlingen houvast bij het doorlopen van het proces. Het symbool geeft aan wanneer overleg met de leerkracht gewenst is.

Als het antwoord gevonden en gepresenteerd is, gaat belangrijke informatie naar het portfolio van de leerling. De werkmap wordt – met uitzondering van de leerwijzer – leeggemaakt.

4 > Aan de slag

In dit hoofdstuk wordt de manier van werken met *zitdatzo?* beschreven. Dit betreft het gehele proces van zoekvraag, naar presentatie van het antwoord, naar evaluatie met de leerlingen en resultaten in het portfolio. Hierbij wordt apart aangegeven wat de rol van de leerkracht is en welke leeractiviteiten door de leerlingen ontwikkeld worden. De leeractiviteiten die bij samenwerkend leren aan bod komen, worden beschreven in het hoofdstuk over samenwerkend leren. De volgorde in dit hoofdstuk komt overeen met de stappen op de leerwijzer. De leerwijzer is te vinden achter in deze handleiding bij de kopieerbladen.

> Stap 1 Het kiezen van de kaart

De leerlingen kiezen een kaart uit de kaartenbak met daarop een zoekvraag die ze interessant vinden en waarvan ze het antwoord nog niet weten. In hoofdstuk 6 worden verschillende mogelijkheden voor het vormen van groepjes beschreven.

De leerlingen bewaren de kaart in hun werkmap. Daarna noteren ze de namen van de leerlingen van de groep op het naamkaartje van de werkmap. In de werkmap zit de leerwijzer die de leerlingen volgen.

De leerkracht houdt in de gaten of elk groepje een zoekvraag heeft kunnen vinden.

De rol van de leerkracht

- > het vormen van groepjes begeleiden
- > controleren of iedere groep een vraag gekozen heeft
- > de tijd afbakenen en bewaken

Leeractiviteiten van de leerlingen

- > kiezen van een zoekvraag
- > groepjes maken

› **Stap 2 Het invullen van het plan van aanpak**

Als de zoekvraag gekozen is, vullen de leerlingen samen het plan van aanpak in.

Op het plan van aanpak staan de volgende vragen:

- › Wat weten jullie al?
- › Hoe gaan jullie het antwoord zoeken?
- › Wie doet wat?
- › Wanneer willen jullie het antwoord gevonden hebben?

Nadat het plan van aanpak is ingevuld, bespreken de leerlingen het plan van aanpak met de leerkracht. De leerkracht overlegt met hen hoe ze te werk gaan en of de taken goed verdeeld zijn. Als de leerkracht het plan van aanpak heeft goedgekeurd, begint het zoeken naar het antwoord op de vraag.

Aandachtspunten bij het bespreken van het plan van aanpak

- › Is de woordspin volledig? (zie hoofdstuk 5)
- › Zitten er bruikbare zoektermen in de woordspin?
- › Zijn de taken eerlijk verdeeld?
- › Hebben de leerlingen een reëel tijdsplan voor ogen?
- › Welke informatiebron past het best bij de zoekvraag?

De rol van de leerkracht

- › leerlingen begeleiden en stimuleren
- › feedback geven op het plan van aanpak
- › meedenken in het plan van aanpak

Leeractiviteiten van de leerlingen

- › het activeren van voorkennis
- › associëren bij een onderwerp
- › hoofdzaken van bijzaken onderscheiden
- › informatie ordenen
- › een eerlijke taakverdeling maken
- › het inschatten van de grootte van een taak
- › bepalen waar de eigen kwaliteiten liggen (welke taak past bij mij?)

› **Stap 3 Op zoek naar het antwoord**

Op zoek gaan naar het antwoord kan op verschillende manieren:

- › zoeken in boeken
- › zoeken op internet

- › informatie aanvragen bij een organisatie of instelling
- › raadplegen van een deskundige

De gevonden informatie bewaren de leerlingen in hun werkmap.

Aandachtspunten voor de leerkracht tijdens het zoeken naar het antwoord

- › Komen de leerlingen op de goede internetsites, gebruiken ze de juiste zoektermen?
- › Weten de leerlingen hoe ze een telefoongesprek moeten voeren en hoe ze daarbij om de juiste informatie kunnen vragen?
- › Weten de leerlingen de juiste boeken te vinden?
- › Zitten de leerlingen op het juiste spoor?
- › Hoe verloopt de samenwerking?

De rol van de leerkracht

- › begeleiden en stimuleren van leerlingen bij het zoeken van informatie
- › tijd afbaken en bewaken
- › begeleiden en sturen in de opbouw en structuur van het proces
- › hulp bieden en vragen van leerlingen beantwoorden

Leeractiviteiten van de leerlingen

- › informatie zoeken in boeken
- › geschikte zoektermen op internet gebruiken
- › hoofdzaken van bijzaken onderscheiden
- › informatie aanvragen bij instanties
- › werken volgens een plan

› Stap 4 Het presentatieblad invullen

Wanneer de leerlingen het antwoord op de zoekvraag gevonden hebben, vullen ze het presentatieblad in. De leerlingen gaan het gevonden antwoord verwerken in een presentatie en hebben daarbij de keuze uit verschillende vormen:

- › een collage
- › een tentoonstelling
- › een werkstuk
- › vertellen aan de groep

De leerlingen kiezen een presentatievorm die past bij het gevonden antwoord op de zoekvraag. Welke presentatie het beste past is onder andere afhankelijk van de informatie, de gevonden materialen en de vaardigheden van de leerlingen.

5 > Introductie van de manier van werken

Voor het werken met *zitdatzo?* is het belangrijk om de materialen bij de leerlingen te introduceren. Ook is het mogelijk om het werken met *zitdatzo?* op te bouwen. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe het werken met *zitdatzo?* in de groep geïntroduceerd en opgebouwd kan worden.

> Introduceren van *zitdatzo?*

Voordat leerlingen aan het werk gaan met *zitdatzo?* is het van belang een aantal stappen in het proces klassikaal te introduceren en te oefenen. De leerkracht zal in het begin bij het werken met *zitdatzo?* een meer sturende rol hebben dan na verloop van tijd. Uiteindelijk is het de bedoeling dat de leerkracht een begeleidende, coachende rol heeft, waarbij de besprekingen van de kopieerbladen controle- en stuurmomenten zijn. Het proces van zoekvraag naar antwoord, dat de leerlingen uiteindelijk zelfstandig doorlopen, wordt gestuurd door het invullen van een aantal kopieerbladen, te weten:

- > het plan van aanpak
- > het presentatieblad
- > het evaluatieblad
- > het portfolioblad

Deze bladen zijn, samen met de leerwijzer, voor de leerlingen het houvast om het zoekproces structuur te geven. Het is daarom belangrijk dat de leerlingen deze kopieerbladen goed kunnen invullen en de ingevulde afspraken en taken zelfstandig kunnen uitvoeren.

> Introductie plan van aanpak

Samen met de leerlingen bespreekt de leerkracht het plan van aanpak. Het plan van aanpak hangt hierbij uitvergroot voor in de klas.

Noteer de gegevens van de kaart

Alle leerlingen hebben om te oefenen een willekeurige kaart en kijken of ze de gevraagde gegevens kunnen herkennen op de kaart. Als de leerlingen de gegevens herkennen, spreekt het invullen van deze gegevens op het plan van aanpak voor zich.

Wat weten jullie al?

Het is bij *zitdatzo?* de bedoeling dat de leerlingen een zoekvraag kiezen waarop ze het antwoord niet weten. Maar dat betekent niet dat ze helemaal niets weten over het betreffende onderwerp. Om op zoek te gaan naar het antwoord is het belangrijk om de voorkennis van de leerlingen te activeren.

Op het plan van aanpak wordt de voorkennis geactiveerd met behulp van een woordspin. Een woordspin is een visueel hulpmiddel. De titel of het onderwerp van de zoekvraag staat in het midden, in het lijfje van de spin. Daar omheen worden, met lijnen verbonden aan het lijfje, woorden geschreven die de leerlingen associëren met het onderwerp van de woordspin. Op deze manier halen leerlingen voorkennis op over het onderwerp. Bij een woordspin kunnen alle leerlingen een eigen bijdrage leveren.

Deze woordspin is belangrijk voor het vervolg van het proces, omdat de genoemde onderwerpen in de woordspin kunnen fungeren als zoektermen in het verdere proces.

Het is voor het vinden van de juiste informatie belangrijk dat leerlingen leren een goede woordspin te maken. Hiervoor hebben de leerlingen instructie nodig. Het maken van een woordspin, het associëren bij een zoekvraag moet een aantal keer samen geoefend worden.

De leerlingen oefenen:

- › voorkennis activeren – wat weet ik al over dit onderwerp?
- › zoektermen bepalen – welke zoektermen haal ik uit de woordspin en kan ik straks gebruiken bij het zoeken naar informatie?

In de introductiefase van het werken met *zitdatzo?* zal de leerkracht de leerlingen moeten begeleiden en sturen bij het maken van een goede woordspin. Als de leerlingen vaker met *zitdatzo?* gewerkt hebben, zullen ze leren associëren bij het onderwerp en de juiste zoektermen gebruiken.

Hoe gaan jullie het antwoord zoeken?

Het antwoord op een zoekvraag kan op verschillende manieren gevonden worden. Op het plan van aanpak wordt een aantal manieren genoemd. Hoe de leerlingen op zoek gaan naar het antwoord is van verschillende dingen afhankelijk, namelijk:

- › de zoekvraag
- › de mogelijkheden in de school (aantal computers, aanwezigheid van boeken enz.)
- › het aantal leerlingen dat tegelijk werkt aan de zoekvragen (zie ook werkvormen)

Het is belangrijk dat leerlingen leren dat je op verschillende manieren aan informatie kunt komen.

Bij de introductie is het belangrijk om leerlingen te leren omgaan met informatiebronnen.

Dat kan betekenen dat er instructie gegeven wordt over:

- › werken met zoekmachines op internet
- › zoeken van informatie in boeken
- › gebruiken van de telefoon (afspraken hierover maken)
- › informatie vragen aan iemand en het voorbereiden daarvan (van tevoren vragen bedenken)

Bij het bespreken van het plan van aanpak met de leerlingen is het belangrijk dat u als leerkracht samen met de leerlingen bespreekt welke informatiebron het best past bij de gekozen zoekvraag.

Als opbouw kan de leerkracht ervoor kiezen om de mogelijkheden van het zoeken naar informatie uit te breiden, bijvoorbeeld de leerkracht laat de leerlingen eerst alleen informatie zoeken op internet.

Wie doet wat?

Als in het plan van aanpak is vastgelegd wat er gezocht gaat worden en waar, is het tijd voor een taakverdeling. Daarbij wordt afgesproken of de leerlingen alleen op school, alleen thuis of op school en thuis op zoek gaan naar informatie. Dit is een keuze die iedere school voor zich kan maken. Afhankelijk van de mogelijkheden en kwaliteiten van de leerlingen wordt een taakverdeling afgesproken en vastgelegd in het plan van aanpak.

In het begin zal de leerkracht bewaken of de taken evenredig verdeeld zijn. Als de leerlingen vaker met *zitdatzo?* gewerkt hebben, leren ze zelf hoe ze de taken goed kunnen verdelen (de taakverdeling wordt op het evaluatieblad geëvalueerd en geeft zo handvatten voor een volgende taakverdeling).

Antwoord gevonden?

Tot slot spreekt de leerkracht met de leerlingen af wanneer zij denken het antwoord gevonden te hebben. In het begin zal voornamelijk de leerkracht de tijd begrenzen, later zal dat meer in overleg tussen leerlingen en leerkracht bepaald worden.

› Zoeken van informatie

Bij het zoeken van informatie zal de rol van de leerkracht zich in de loop van de tijd van sturend naar begeleidend ontwikkelen. Laat de leerkracht in het begin de leerlingen met zoektermen uit de woordspin en een passende informatiebron aan de slag gaan, na verloop van tijd zullen de leerlingen deze keuzes steeds meer zelf kunnen maken, waarbij het bespreken van het plan van aanpak een moment van controle is. In het plan van aanpak worden verschillende manieren beschreven om aan informatie te komen. De leerkracht zal in het begin de leerlingen moeten begeleiden bij het zoeken van informatie, denk hierbij aan:

- › Welke zoekmachines op internet gebruik je?
- › Welke informatieve websites zijn bruikbaar?
- › Welke zoektermen haal je uit de woordspin en passen bij de zoekvraag?
- › Welke informatieve boeken zijn bruikbaar?
- › Welke vragen stel je aan de telefoon als je iemand om informatie vraagt?
- › Hoe schrijf je een brief/e-mail waarin je informatie aanvraagt?

Daarnaast zal de leerkracht in het begin de leerlingen moeten begeleiden in het afbakenen van het onderzoek. De woordspin is hierbij opnieuw belangrijk, zo leren de leerlingen bij de kern van het onderwerp te blijven en hoofd- en bijzaken te scheiden.

7 > Waarom samenwerkend leren?

In de maatschappij leef je niet alleen, maar samen met anderen. Om goed met anderen te kunnen samenleven is het belangrijk om met anderen te kunnen samenwerken. Samenwerking is dan ook een kernbegrip bij *zitdatzo*? Een belangrijke motivatie om leerlingen samen te laten werken is dat ze erg veel van elkaar kunnen leren en het van nature fijn vinden om mee te doen, erbij te horen en daardoor te leren. Samen weet je meer dan alleen!

> Samenwerkend leren

Samenwerkend leren is belangrijk bij *zitdatzo*? Leerlingen werken met twee of meer kinderen aan een vraag. Het is van belang om het samenwerken te begeleiden als leerkracht en goede afspraken te maken.

Leeractiviteiten van de leerlingen bij samenwerkend leren zijn:

- > hulp geven/accepteren
- > beurt afwachten/opeisen
- > afspraken maken/nakomen
- > taken aanvaarden/weigeren
- > snel beginnen/doorwerken
- > anderen corrigeren/bemoedigen
- > leiding geven/ontvangen

Het is bij samenwerkend leren belangrijk dat leerlingen wederzijdse afhankelijkheid ervaren en samen verantwoordelijk zijn voor het resultaat. Om het proces goed te laten verlopen is het belangrijk om het opbouwend te begeleiden.

Aandachtspunten voor het proces:

- > Komt iedereen tot zijn recht in de groep (groepsvorming)?
- > Leren de leerlingen hulp geven, afspraken maken, elkaar bemoedigen, leidinggeven?

Aan de basis van samenwerkend leren staat een veilige omgeving om in te kunnen leren.

Wanneer leerlingen zich niet op hun gemak voelen, werkt dit belemmerend. Daarom achten wij het van groot belang hieraan expliciet aandacht te besteden.

Plan van aanpak

Namen: Groep:
..... Datum:

Noteer de gegevens van de kaart:	Categorie: Nummer: Zoekvraag:
Wat weten jullie al?	Maak een woordspin:
Hoe gaan jullie het antwoord zoeken? (Je mag meer dan één vakje aankruisen.)	☐ Vragen aan iemand. ☐ In een boek opzoeken. ☐ Opzoeken op de computer. ☐ Informatie aanvragen bij: ☐ iets anders:

Plan van aanpak (vervolg)

Wie doet wat? (Verdeel alle taken zo eerlijk mogelijk, je mag ook meer namen bij een taak zetten.)			
Wat?	Waar? (bijv. thuis of op school)	Wie?	Klaar?
Op de computer zoeken:	----- ----- -----	----- ----- -----	----- ----- -----
In boeken opzoeken:	----- ----- -----	----- ----- -----	----- ----- -----
Informatie aanvragen bij:	----- ----- -----	----- ----- -----	----- ----- -----
Vragen aan:	----- ----- -----	----- ----- -----	----- ----- -----
Anders:	----- ----- -----	----- ----- -----	----- ----- -----
We willen het antwoord op _____ gevonden hebben.			

Presentatieblad

Namen: Groep: Datum:

.....

.....

Wat is jullie vraag?	Categorie: Nummer: Zoekvraag:
Hoe gaan jullie het gevonden antwoord presenteren?	Kies uit en kruis aan: ☐ vertellen aan de groep ☐ een collage maken ☐ een tentoonstelling houden ☐ een werkstuk maken ☐ anders namelijk:

(vervolg) >

Presentatieblad (vervolg)

Wie doet wat? Pak het stappenplan van de presentatie die je hebt gekozen. Bespreek welke taken er zijn en verdeel ze eerlijk.			
Wat?	Waar? (bijv. thuis of op school)	Wie?	Klaar?
----- ----- -----	----- ----- -----	----- ----- -----	----- ----- -----
----- ----- -----	----- ----- -----	----- ----- -----	----- ----- -----
----- ----- -----	----- ----- -----	----- ----- -----	----- ----- -----
----- ----- -----	----- ----- -----	----- ----- -----	----- ----- -----
----- ----- -----	----- ----- -----	----- ----- -----	----- ----- -----
De presentatie is op: Dag: _____ datum: _____ van: _____ tot: _____ uur.			